

EDITORS-ADMINISTRADORS: UMBERT Y MIR—Cadena de Cort, n.º 11.—Palma.

Dominica tercera després dels Reys

Que el peccat es verdadera lepra, y de lo que es necessari fér per curarse.

Dos gloriosos miracles del Fill de Deu se mos proposan en lo Evangèli d'avuy; un es la curació d'un leprós, y s'altre la d'un criat. Els dos foren concedits á la fê d'un y altre malalt. M'atur solament en el primer, y en la malaltia y curació del pobre leprós veig la malaltia y curació del pecador. Que la lepra sia figura del peccat, es cosa cèrta en les Sagrades Escripures y entre los Sants Doctors, tal vegada per això meteix, als qui estavan infestats d'aquestes malalties los consideravan indignes de acostarse á les coses santes; y el coneixement de aquest mal corresponia als Sacerdots y no als metges. En efecte: si la lepra inficiona y corromp el còs, si lo desfigura y lleva tota sa bellesa, si es mal contagiós, el peccat inficiona y corromp el còr, fa d'ell un lloch d'inmundicia, d'ahont surten, com diu Jesu-Crist, totes les abominacions, els mals pensaments, los adultèris los assassins, els excessos del menjar y beurer y els demés desordres.

¿Quina major corrupció que la que no pot ser purificada, sinó per les aigües d'un diluvi universal? Puis aquesta corrupció no es altra que la del peccat. Un pecador pertinás es un Llatzer sepultat. No solament está mort als ulls de Deu, sinó que apèsta; y si la virtut derrama aromes de vida, pot dirse que'l peccat exhala olor de mòrt y corrupció: *aduc* á sí meteix no pot sufrirse el pecador. El peccat desfigura y lleva tota la bellesa de l'ànima, la gracia y la innocència, que son el seu més hermós encant, aquest vestit preciós ab que havia estat vestida en el bautisme per el meteix Jesu-Crist. El peccat camvia totes les inclinacions del esperit: aquell jove tan honest, tan recatat, tan cast, que no s'hauria atrevit á pronunciar una sola paraula que pogués llastimar la puresa, se

trasforma, desde que el peccat li va fer perdre la innocència. Aquella persona tan modesta, tan sàvia, tan prudent, que no hauria permès la menor llibertat, té bén distintes inclinacions desde que perdé la gracia y abandoná á Deu.

¿Se va veure jamay major mudança que la que el peccat causá en el pobre David?

Aquell homo tan amable, tan moderat, tan pacient, mana que Uriés se pòs al cap d'un etzèrcit, y olvidant tots els bons servicis que aquest oficial tan feèl li havia fets, vol que sia sacrificat á la seua passió per poder gosar més facilment, després de mort, de Betzabé, de la cual estava enamorat.

Finalment, el peccat es un mal contagiós, lo cual fa dir al Esperit Sant, que s'amig dels dolents será semblant á ells; y en el nostro dialecte: *qui va amb un coix, al cap d'un any heu son tots dos.*

Cerquèm la curació del mal en la del nostro leprós. Es necessari que el Fill de Deu la comens y que el sacerdot la acab. Toca lo primer al Fill de Deu dir: *Volo, mundare. Vui, queda bò;* pero es necessari al meteix temps que el pecador tenga la fê, la humilitat y el desitg de aquell leprós. Ajo-nollse en terra, regoneixca el poder del Fill de Deu y exprés el desitg que té de curació. ¡Senyor, si vols, pots curarme!

Ah!, á tals disposicions y sentiments, no tardará el Fill de Deu en respondre: *Volo, mundare. Vui, queda bò;* ò ab altres paraules: *Jo te absolg dels teus pecats en nom del Pare, y del Fill, y del Esperit Sant. Amen.*

MOSSEN JOAN

SANTOS DE LA SEMANA

Día 23. Lunes. S. Ildefonso Arzobispo de Toledo.—Santa Emerenciana; S. Juan el limosnero, Patriarca de Alejandria; Stos. Clemente Obispo y Agatángelo, Mártires; San Parmenas.—Stos. Severiano y Aquila, su esposa; S. Argelao; S. Martir; S. Eusebio Abad y confesor; y S. Raymundo de Peñafort.

Puede ganarse indulgencia plenaria visitando una iglesia de la orden de Santo Domingo.

Día 24. Martes. S. Timoteo Ob. y Mr. La Descensión de Ntra. Señora á Toledo; Stos. Babilasy Feliciano Obs. y Mártires; Mardonio, Mausonio, Eugenio y Metelo Mms; Tirso, Proyecto, Zamas, Obispo; Surano, Abad y Macedonio; Nuestra Señora de la Paz y Sta. Evodia.

Día 25. Miércoles. La Conversión de San Pablo y la del Beato Raymundo Lulio. Santos Ananias, Juventino, Máximo, Marino, Donato, Sabino y Agape Mártires; Bretanión Ob; Apolo, Abad; Públio Conf; Nuestra Señora de Belén y Santa Elvira Virgen y Martir.

Día 26. Jueves. S. Policarpo Ob. y Mr. y Conon, Obispo Santa Matilde, reina y Santos Alfonso Ob. y Alberico, Abad.

Día 27. Viernes. San Juan Crisóstomo Ob y Doctor. Santos: Emerio, Abad; Julián, Arvito, Dacio, Beatrío, Dativo, Vicencio, Mártires; Mario Abad; Vitaliano Papa; Julián, ob. y Santa Angela de Mericis, Virgen.

Día 28. Sábado. S. Cirilo Patriarca de Alejandria. Santos: Julián, ob. Santiago, Ermitaño; Valerio, Ob. Flaviano, Tirso, Lencio, Galineo, Leónides, Mártires; Juan Presbítero; Paulino, Patriarca; Glastión, Ob. y Santa Margarita de Hungría, dominica.

Día 29. Domingo de Septuagésima. S. Francisco de Sales, Ob. Santos: Valero, Ob. Sarbelio, Barbea, Constaugio Sabiano, Aquilino, Papias, Mauro, Mártires; Gildas, Abad; Santa Radegundis, virgen.

Puede ganarse indulgencia plenaria de la Bula de la Santa Cruzada visitando cinco altares.—Anima.

CONVERSIÓ DE RAMON LULL

EL día 25 d'aquest mes recordam els mallorquins un fet extraordinari y d'importancia excepcional per sa nostra illa y per tota la cristiandat: la mudansa de vida vertaderament prodigiosa de nostre'n compatrici Ramón Lull.

Nat dins aquesta metexa capital á mitjan sigle XIII, dotat d'una imaginació viva y d'un cor ardent, durant la seva juventut no fonch lo que devia; ses passions més violentas lo feren son esclau y acabá per remolcarse d'un modo escandalós dins el fanch dels vicis que més degradan á l'homo. Era tal la seva proterviadat que ni la nobleza de son llinatge, ni el carreg honorífich de Senescal den Jaume II ab que estava investit, ni s'amor d'una esposa carinyosa, ni s'honra de sos propis fills l'aturavan en sa carrera del mal; però l'aturá Cristo que l'estimava y se compati d'ell, li va aparexe enclavat á una creu y li fé senti tota la forsa de sa seva paraula, tot el poder de sa seva gracia.

Desde aquell instant Ramón Lull mudá radicalment, y considerant el mal que havia fet, treballá sens descans per donar satisfacció deguda. Havia ofès á Deu y procurá desagaviarlo ab penitencias rigurosas; havia abusat dels seus bens y posició y heu renunciá tot; havia escandalisat al prohisme y lo edificá ab sos bons exemples; havia robat ánimas á son Redentor y les hi torná.

Retirat á una ermita del puig de Randa plorá sos propis pecats y els que per la seua culpa altres havían comès; entrega á Deu el seu cor, li fa donació de totas sas potencias y, per camvi, de Deu reb llum celestial que ilumina el seu enteniment, y fòch diví que abraça son pit; y guiat per aquella llum, encés ab aquell fòch devalla de Randa y comensa á desarrollar el plá grandió que te concebut, fruit de la gracia que de pecadó l'ha fet sant, d'amador del mon amador de Deu, d'apostol d'infern soldat de Cristo.

La fundació del Col·lègi de Miramar, sos viatjes á Roma, á Palestina, al Egipte, á Túnez, á Montpeller, á París, á Viena, els llibres que va escriure, (més de trescents) son una prova evident

del zèl qu'el devorava; y sa pauma del martiri que á principis del sigle XIV rebé, predicant á la ciutat de Bugia, constitueix un argument invencible de sa caridat y dels desitjes del seu cor.

Mallorquins: noltros som germans de Ramón Lull; hem nat dins la meteixa illa, y respiram la meteixa atmósfera, trepitjam la meteixa terra, bevêm aigo de sa meteixa font, mos alimentam ab so meteix manjar, formam ab Ell una meteixa familia, som els seus descendents; estimêm, donchs, á Deu com ell l'estimá després de sa conversió; treballém sens descans p'el triunfo de la fê catòlica, edificuêm al jermá prohisme ab bons exemples y conseys rectes y sants, siam penitents, procurém la puresa de consciència, y en el cèl, devora el trono des nostro Beato, tendrêm una cadira.

MATEU GARAU, PVRE.

CONSELLS Y ADAGIS AGRÍCOLES

Día 23. Sembrau ays y feis planter de pebres, pòrros y ensiam primerench.

Día 24. Desmamau els mens primerenchs.

Día 25. (*La Conversió de S. Pau*) Podau els parrals.

Día 26. Femer mal podrit no es de gran profit.

Día 27. Sembrau pastenagues, ravanets y tomátigues.

Día 28. Polls nats dins Janer, ponen dins payer.

Día 29. Podau viñes primerenques.

GLOSA ; Desdixat de conradó
 ; Que no llaura ses voreres!;
 ; Es blat li torna porgueres
 ; Y sa farina sagó.

MALLORQUINS HONORABLES

I

RAMÓN LULL.

NASQUE á Palma, l'any de gracia 1232, de nobilíssima familia, puis son pare fou un dels cavallers que més notables servicis prestaren acompanyant al Rey En Jaume I d'Aragó, á la conquesta de la nostra terra. A sa cristiana educació, no hi va correspondre Ramón, puis sa juventut dissipada, contrarrestá llargament los esforços dels seus pares y Directors. Fou patje del rey En Jaume y recorregué varies corts imbuintse en les falses máximes y en l'esperit del mon. Casat després, no bastá'l nou estat á refrenar ses passións. Però Deu, ab sos alts designis, havia escullit en Lull, y volia fer d'aquell nou *Saulo*, un fervorós apòstol incansable propagador de la santa y verdadera Fê. Un día, cuant més engolfat se trobava en la composició d'una glosa á certa dama, de la que s'havía torpement prendat, se li va apareixe per cinch vegades Jesu-Crist crucificat, y de tal manera mudá lo seu cor, que va resoldre deixarho tot per seguir á son *Amat*, y poch temps després, posá en práctica la seua resolució generosa. A les hores tenia una trentena d'anys.

Emprengué primerament una peregrinació als santuaris més famosos fora de Mallorca, y entre altres á Compostela y Montserrat, (ò á *Pedra-tallada*), y tornant á nostr'illa per consell de S. Ramón de Peñafort, se dedicá al estudi de la Gramática y de la llengua arábica, com també á la lectura de la Teología y Filosofia, guiat del ardorós desitj que sentia aletetjar dins lo seu cor, de dedicarse á la conversió d'els infeels.

Les altures de Randa y la soledat de la Real, foren llavors muts testimonis de les celestials llums que Deu se va dignar comunicarli, y el prodigi de la *mata escrita*, prova indiscutible de les divines il·lustracions que li concedia. Per aquell temps va escriure la famosa *Art y Doctrina*, inspirat preludi de la llarga sèrie de llibres que després dictà, y quals títols no caben dins aquesta breu relació.

Noticiós el príncep (després rey En Jaume II) de l'admirable ciència de Ramón Lull, lo fé compareixer á Montpeller, ahont residia á les hores aquell monarca. Allá foren examinades y aprovades les obres del gloriós savi, qui aprofitá tal ocasió pera sollicitar del príncep la cessió del lloch nomenat Miramar, dins lo terme de Valldemossa, per fundarhi un monastir ahont tretze frares menors se dedicassen á l'estudi de la llengua arábica pera poder després anar á convertí la morisma.

Accedí piados lo príncep, y fins y tot l'acompanyá á Mallorca, fundant aquell famós monastir qual creació fou aprovada per una bul·la del Papa Joan XX (ò XXI segons altres) l'any 1276. La Iglesia de Miramar va esser dedicada á la Santíssima Trinitat, qual devoció, passant de setgle en setgle, floreix fins el dia d'avuy en aquell poèlich lloch.

Dels esquerps penyals de Miramar y abressat sempre ab l'amor de Deu y caritat en vers dels infeels empenyé en Lull molts y repetits viatjes á Barcelona, Provença, Pisa, Sicilia, Génova y Roma, elevant peticions als Sumos Pontífices Celestí V y Bonifaci VIII encaminades á lo sant negoci de la conversió dels moros. Va anar també algunes vegades á París, y en aquella Universitat ensenyá y defensá públicament el gloriós y consolador misteri de l'Inmaculada Concepció de Maria.

Recorregué així meteix la Tartaria, Georgia, Grecia, Turquia, lo sant lloch de Jerusalem, India, Egipte, Etiopia y Berberia.

Però el camp principal de son apostòlich zel, que va regar primer ab la suó del seu front, y més tart ab la sang de les seues venes, fou la mora terra de Bugia.

La primera vegada que va arribar Ramón Lull á n'aquella regió va ser l'any 1307. Predicá públicament la fê de Jesu-Crist y enterat el *Nufti* (ó principal ministre) va ferlo compareixe, y á pesar de que les rahons d'el nostre savi lo deixavan confús, no per això se va convertí, antes al contrari va manar tancar-lo dins una horrible presó, sênt més tart desterrat de Bugia, ahont abales de la seua gran caritat, torná Ramón l'any 1315. Predicá altra volta la santa Fê y feu moltes conversions; pero, acusat novament fou sentenciat d'ordre del rey á morir apedregat.

Ab satánich furor va cumplir-se la bárbara sentència, y no sols l'apedregaren fins á darlo per mort, sinó que arribaren á deixarlo sepultat devall un claper de reble y codolam.

Uns piadosos genovesos que se trobavan á Bugia, demanaren permís al Rey per dursen aquell venerable còs, y quant, guiats per una miraculosa piràmide de llum, lo descobriren, veren qu'encara no l'havia abandonat sa preciosa ànima. El meteix vespre feren rumbo á Mallorca, qu'era la terra de cristians més pròxima; pero, arribant devant Cabrera, va expirar el gloriosíssim Màrtir de Jesu-Crist. (Any 1315.) Llavors determinaren els genovesos dursen á sa terra aquell tresor; pero una tempestat fé investir sa nau á les platjes mallorquines y arribá á Porto-Pí.

D'aquesta manera portentosa se demostrá sa voluntat de Deu que el benehit còs del nostre compatrici lo guardás l'illa de Mallorca, que tant sovint ha experimentat sa miraculosa protecció.

J. M.ª TOUS Y MAROTO

EL JOCH Y ELS JUGADORS!

SABEM, y els nostros lectors no ignoran, que el desitg insaciable de riqueses que més en el nostro temps que en ninguna altre època històrica se fa sentir, no tant per avaricia com per procurar mèdis ab que atendre á les vanitats de la vida moderna, y principalment en les grans poblacions, ha despèrt y desarrollat, com á pèsta de bubó, sa no menos criminal passió del joch, en totes les seues multiplicades formes y varietats á qual més perniciosa, fins en el punt de ser considerada com á vertader càncer social y el botxí més implacable de les families. Els seus estragos son immensos, les seues víctimes sens conta; els seus efectes espantosos. Un sol vespre de jugar, fa desapareixer el tresor que moltes generacions, á forsa de traballs y fatigues, per espay de sitgles, tal vegada, havian acaramullat per'assegurar un bé als seus descendents. Així es com noltros en aquesta Mallorca havem conegut families de noblesa tan antiga, que se perdía en la obscuritat dels sitgles, considerades, al pareixer, com á classe privilegiada, per lo firme del seu poder y lo gloriós de son llinatge, confuses avuy ab el comú del poble y tal vegada condemnades á no tardar en desapareixer; y això tant es en els pobles com en la ciutat: per tot ha tocat sa pèste. Y senyors y amos, ab els seus blasons y títols, propietats y nom, y fins honra, tot ha desaparecut en poch temps, sens deixar rastre de lo que foren, ni sentir espant per lo que han de ser. ¡Cuánta ruina!; ¡cuánta desolació!; ¡cuánt de trastorn...! A tal no hagueren fet arribar totes les institucions polítiques més radicals, ni tots els sistemes socials més atrevits. ¡Aquests son els efectes del joch! ¿Què dirían els nostros engendrators, desde els de més prop fins els de la Conquesta, si per un moment poguessen veure els estragos funests del joch, á lo que havem arribat als nostros dies, el cás que ha fet la seua actual descendencia dels bens que vinclaren? ¿Quin espant no sería el seu? Tornarían á morir per no veureu. Ah!, y que poch estrany es que no haja causat pena ni tant sols hajan produït sensació á dins la societat la pèrdua de les Antilles y tot l'imperi colonial de sa Nació, después de acostumats á veurer cada dia el poch cas que se fa en perdre immensos patrimonis demunt s'aventura d'una carta.

No es molt el fruit que esperam recohir del present treball, á pesar del bon desitg, pues no ignoram que el més cego, empedernit, closca é impenitent dels pecadors, es el jugador, á pesar de dur el suplici ab son propi pecat; pero es impossible desconfiar en lo que la gracia de Deu pot dispondrer, y sols per això no mos retèm. ¿No podria ser que algú de tants, llegin tho, fés altres contes y mudás de vida? Se pot ser insensible al amor de la esposa y á la desgracia de sos fills; pero á la gracia de Deu, ¿quí resisteix? Per altra part; si descobrim á les families desgraciades, el camí que los dona la lley per recuperar tal vegada lo que el dimoni los dona per perdut, ¿no es exercitar la

Caritat, y posar en les seues mans el panyo de aixugar ses llàgrimes?

Aquest es el nostre objecte, que demanam antes á Deu lo beneheixca.

Teoria del joch

El joch, considerat en general, com lo considera San Tomás, com una cosa que se diu ò se fá per esplayar l'esperit, no solament es permès, sinó necessari devegades; tals son les visites, les converses honestes, els passetjos y distraccions moderats, que serveixen per la salut del còs, y als quals porèm afegirhi tota casta de jochs infantils tan naturals als atlots com necessaris pera el desarrollo de les musculatures; pero no es de aquesta classe de jochs de la que havèm de tractar, sinó del joch prês per convèni, ahont una, dues ò més persones s'exposan al perill de perdre els seus doblés, ab la esperança de guanyar els dels altres. Idò bé; en aquesta classe de jochs, en los quals s'exposa el diner propi amb l'intenció de guanyar el d'un altre, ò bé la ganancia dependeix principalment de la industria, ò bé dependeix principalment de la sòrt y casualitat, ò de la industria y casualitat al meteix temps.

Jochs en que la ganancia dependeix principalment de la industria.

Els jochs quina ganancia dependeix principalment de la industria, entre els quals podèm contar els de *billar, damas y ajedrez*, y els que volen sòrt é industria al meteix temps, com el de *solo, tresillo, tuti, malilla*, etc., son lícits mentres no s'emplehi ab ells un temps excessiu ò que s'interés del joch no sia massa crescut, perque es injust posar gran preu á una industria y habilitat de tan poques conseqüencies. Ademés, el jugar molt llarg temps remou totes les passions: se juga ja per avarícia, y son inevitables ò la tristesa ò l'enfado. El tal recreo, no es ja, en lo citat cas, la distracció de la persona, sinó la d'un avaro ò interessat.

Jochs en que la ganancia dependeix únicament ò principalment de la sòrt ò casualitat.

Els jochs en que sa ganancia dependeix únicament ò principalment de la casualitat, com el *triplic, burro, monte, canet*, etc., son recreos no ja simplement perillosos, sinó censurables y perversos, condemnats per les lleys civils y eclesiàstiques.

Apuntarèm primerament les lleys civils:

El rey D. Carlos 3.er ab pragmática sanció publicada día 6 de Octubre del any 1771, que forma la ley de 15, 23, llib. 12 de la Novis. Recop., prohibí baix greus penes á totes les persones estants en el reyne, de cualsevol classe y condició que fossen, el jugar, tenir ò permetrer en les seues cases els jochs de *banca ò faraó, baceta, carteta, banca fallida, sacanet, parar, trenta y cuarenta, cacho, flor, quinzet, trenta una, envidada* y altres cualsevols de cartes, que sian de sòrt y casualitat (*azar*), ò que se jugui á envit, encara que fossen d'altre classe; com també els jochs de *birbis, oca ò auca, daus, taules, asars y chueques, balill, trompitxol*, palo ò instrument d'òs ò metal de cualsevol classe que fós, que tenga encontrades, asars ò reparos; y els de *taba, cubilets, dedals, enous, corregüela, descarga* y altres cualsevols de sòrt y ventura.

Prohibeix ademés la citada ley, 1.er: Qu'es tanto ò aposta que se jugás en els jochs permessos

de cartes, que se nomenan de *comers, tantos, billar* y altres que no sian de sòrt y ventura, ni intervinga *envit*, no puga passar d'un real de velló; y de 30 ducats tota la cantitat, encara que sia en moltes partides, sempre que intervinga ab elles algún dels meteixos jugadors. 2.ⁿ, el que fassa altres apostes, encara que sia en dits jochs permessos. 3.er, que se juguïn prendes, alhaques ò altres cualsevols bens mobles ò immobles, en poca ni en molta cantitat, com també que se jugui á crèdit, al fiat ò demunt paraula, entenguentse que es tal y que se romp la prohibició, quant en el joch, encara que sian dels permessos, s'usa de *tantos ò senyes*, que no sia diner cantant y sonant, el qual ha de respondre plenament á lo que se vaja perdent; y 4.^t, que no se puga jugar á joch algún en les tavernes, hostals, fondes, cafès, cassinos y demás cases públiques; ni que se'n pugan jugar d'altres, més que els de *damas, ajedrez, taules reals y chaquet* en les cases de *truchs ò billar*.

Finalment declara la propia ley: 1.er, que els que perdessen cualsevol cantitat que sia en els jochs prohibits, ò els que jugassen una *posta* més crescuda que sa legal (un real de velló) en los que no eran prohibits, y els que jugassen prendes, bens y alhaques, cantitats al fiat, á crèdit ó demunt paraula ò amb altres senyes de doblés ab tal que no fossen els meteixos doblés, no poguessen ser obligats al pago de lo que així perdessen, ni que els qui guanyassen se poguessen fer seua la ganancia per tals medis. 2.ⁿ, que son *nulos* y de ningún valor, ni afectan als pagos, contractes, *vales*, empenyos, deutes, escriptures y altres cualsevols resguards y arbitres que se usassen per cobrar les pèrdues; y 3.er, que tots els qui se ocupassen en els referits jochs, ò los permetessen en les seues cases, en contravenció ò ab accés, á lo ordonat ò dispost en la propia ley, quedassen subjectes per tot lo continuat en elles, á la jurisdicció real ordinaria, encara que fossen militars ò de cualsevol altre fòr per privilegiat que fós; y en cas de que els contraventors fossen persones eclesiàstiques, que després d'haverse fetes efectives les penes y restitucions de les seues temporalitats, se passás testimoni de lo que resultás en contra d'elles als seus respectius Prelats, perque los corretgissen conforme als sagrats cánons.

Articles del Còdig penal vigent que fan referencia al joch y als jugadors.

"Título VI, lib. 2.º, art. 358.—Los banqueros y dueños de casas de juego de suerte, envite ó azar serán castigados con las penas de arresto mayor y multa de 250 á 2500 pesetas; y en caso de reincidencia, con la de arresto mayor en su grado máximo ó prisión correccional en su grado mínimo y doble multa.

Los jugadores que concurrieren á las casas referidas, con las de arresto mayor en su grado mínimo y multa de 125 á 1250 pesetas.

En caso de reincidencia, con la de arresto mayor en sus grados medio y doble multa."

Y en el libro 3.º, art. 594: "Los que en sitios ó establecimientos públicos promoviesen ó tomaren parte en cualquier clase de juegos de azar que no fueren de puro pasatiempo y recreo, incurrirán en la multa de 5 á 25 pesetas."

Havèm apuntat les lleys civils que fan referencia al asunto que tractam, y rês mos permetrèm advertir en quant al modo y forma com les autoritats encarregades de ferles complirles abonan en bé

Fotogr.—Amengual y Muntaner

ESTATUA DE RAIMUNDO LULIO, APÓSTOL DE LA FE

Boceto de primera intención original del laureado artista catalán

D. JUAN SAMSÓ

de sa societat, pues ningú ignora lo que passa: solament una pèrgunta mos escapa, que fa referència als sobrescrits articles del Còdig penal: ¿Perquè déu ser que parlan dels jochs de envit, de sòrt y de *azar* en general y no los especifican ni concretan, com era de costum en tota legislació espanyola, y segons havèm pogut veurer en la sobrescrita lley del rey Carlos 3.er? ¿Perque sempre quedi una porta d'escape?

JOAN B. ENSENYAT, PVRE.

(Acabarà)

AL IL-LUMINAT DOCTOR Y MÁRTIR DE JESUCRIST MESTRE RAMON LULL

Es deplorable que en Mallorca mismo se haya pretendido denigrar la memoria de Lulio. (**)

Sus obras han sido atacadas por los dominicos, entre ellos por el vehemente inquisidor Eymerich.—(PIFERRER.)

¡Y còm sens recordarte
La bona Sciencia caminar podria?
¡Y còm sens venerarte
Ton nom enterbolia
Dins Mallorca l'irada fellonia?

¡Com un esbart d'aus negres,
Que's deyan amadors de la sabiesa,
Alçante ab crits alegres
Per l'ergull, ta puresa
Enfosquian y el sol de ta grandesa?

¿Fores tu per ventura
Guerrer crüel, que ab la furienta maça
Fa la verda planura
Tornar vermella bassa?
¿Fores vilan de malehida raça?

¡No, no!; que si ta cara
Enluherna fos per la victoria,
Tot tremolant encara
Un monument de gloria
Axecaria el mon á ta memoria.

¡Oh digne Lull!, tu eres
Qui lo nom de Mallorca més honrava;
Ta gloria á les esferes
Nostres glories pujava;
¡Y, per premi, Mallorca t'enutjava!

Tu fores qui en la cova
Del penyalar de Randa concebies,
Cantant gloriosa trova,
Plorar los perduts dies
Y abatre del pecat les tiranies.

La nit, per l'estelada,
Qu'es del trono de Deu descobridora,
L'ánima enamorada
Del Be qu'l cor anyora,
Espayava sa vista somiadora.

Gran era Lull. Alçante
La Creu del Redemptor als pobles crida;
Y vers l'Orient guaytantne,
Tornar vol á la vida
La Humanitat per los errors podrida.

Jo'l seguesch ab ma pensa
A Viena, al Assia, á l'Anglaterra, á Roma;
Predica la defensa
Del Mitjorn, des la coma
De Randa fins la patria de Mahoma.

Jo'l veig per exa terra
Totxa y esperitada de Bojía,

De la platja á la serra,
Del temple á l'alqueria;
¿Ahont vas, Ramón Lull? ahont Deu t'envia?

¡Héroes balears, miraulo!
Fills dels qui l'Almudayna un jorn venceren;
¡Almogavers, aydaulo!...
Butxins lo conegueren,
Y sa Idea ab son cos destruir volgueren.

¡Oh Idea benhaurada
De gloria, d'esperit y fortaleza!
¡La noble edat passada,
Nostra naturalesa,
May n'escalfaren d'una tal grandesa!

Ay tal sublim Idea...
Per menar tot lo Mon á lo realme
De Unitat que'l Be crea,
Ramón estreny la palma
De greu martiri, ab triunfadora calma.

Com arrelada alzina
Que del vent á la rabia no's doblega,
Axí la fe divina,
Axí sa Idea brega
Contra la mort, y á Deu sa vida entrega.

¡Ay!, lo sant mártir era
Un suavíssim altar que's dirigia
Fins la eternal esfera;
Deudel cel assistia
Y de sa flayre atret sobre ell venia.

Los alarbs ab cruel manya
Aquell altar misteriós romperen
Com una frévol canya;
¡Las ornamentals desferen,
Les flors tiraren, los perfums perderen!...

Los pobles hont ressona
Del Geni l'atractivola armonía,
La deguda corona
Del llor que no's mostia
Te posan, oh Ramón, per ta Noblia.

Mes, ¡horrible martiri!,
Molts compatrieis qui tos fets comptavan,
Y hermosa com un lliri
Ta grandesa miravan,
¿Per qué ton nom ab furia menyspreavan?

¡Oh esperit gran! De gloria
La resplandor eterna te il-lumina,
Honra Deu ta memoria;
¡La terra mallorquina
No't mostri més sa ingratitut mesquina!

† J. TARONJÍ, PVRE.

DATOS PARA LA HISTORIA DE UN MONUMENTO

A

«Comisión ejecutiva del monumento á R. Lulio».—
Esta comisión nombrada para erigir el monumento al inmortal Raymundo Lulio, en sesión celebrada el 24 del corriente acordó dirigirse á V. E. proponiéndole: 1.º Que, en vista del deficiente resultado obtenido en el Certamen que se celebró en Palma (durante las Ferias y Fiestas de 1881) para premiar el mejor boceto de estatua de R. Lulio; abrigando el temor de que, si se publicara por 2.ª vez, no concurren al mismo los artistas de primer orden, y constándole la indiscutible competencia del laureado escultor catalán D. Juan Samsó, cuyas estatuas del género religioso merecieron el Premio de honor en la Exposición universal de

París (1878); esta Comisión juzga lo más acertado que se encargue al expresado artista el estudio de un *boceto de estatua* monumental de 4 metros de altura, para fundir en bronce, y la formación del presupuesto aproximado del original.—2.º Que á fin de poder llevar á cabo su cometido con la necesaria actividad, y sin que sus gestiones hayan de amoldarse al organismo reglamentario de toda Corporación municipal, se la revista de autonomía propia en lo concerniente á la recaudación y administración de fondos, al nombramiento de subcomisiones y designación de cargos, á la dirección de todos los trabajos, y para proceder en todo con la necesaria libertad de acción, según juzgue más conveniente al logro del fin para que fué nombrada; sin perjuicio de la superior intervención que, de derecho, corresponde y queda reservada al Sr. Alcalde de Palma, como Presidente nato de dicha Comisión.» Lo que tengo el honor de comunicar á V. E. á los efectos convenientes.—Dios guarde á V. E. muchos años. Palma 28 de Octubre de 1889.—P. A. d. l. C.—El Vocal Srío.—B. FERRÁ.—Excmo. Sr. Alcalde de esta ciudad.

B

«Alcaldía de Palma.—Baleares.—n.º 1491.»

En vista del atento oficio de V. en el que se sirve dar cuenta de los acuerdos tomados por la Comisión de su digna Presidencia, el día 24 del mes de Octubre último, referentes al monumento que trata de erigir al inmortal Raymundo Lulio; el Ayuntamiento, en sesión celebrada el día 30 del mismo, acordó manifestar á V. que merece su más cumplida aprobación cuanto en el mismo se propone.—Lo que, por acuerdo de dicha Corporación, me complazco en comunicar á V. para su conocimiento y efectos consiguientes.—Dios guarde á V. muchos años.—Palma 7 Noviembre de 1889.—Manuel Guasp.—Sr. Presidente de la Comisión nombrada para erigir un monumento al inmortal Raymundo Lulio.»

C

«Comisión ejecutiva del monumento á R. Lulio.»

«Sr. D. Juan Samsó, escultor estatuario:—Atendiendo á los méritos que en V. concurren y al interés que demostró V. estudiando la iconografía de nuestro esclarecido compatriota, esta Comisión, debidamente autorizada por el Excmo. Ayuntamiento de Palma, en sesión de 10 del corriente, acordó por unanimidad (*) encomendar á V. la ejecución de un *boceto de barro de la estatua monumental*, de cuatro metros de altura, que deberá fundirse en bronce; esperando que se dignará V. aceptar y desempeñar este encargo á la mayor brevedad posible. Al mismo tiempo, para su mejor inteligencia, y á fin de que pueda V. calcular el efecto de conjunto con relación á las distancias visuales, esta Comisión cree conveniente advertirle que el cuerpo arquitectónico sobre el cual deberá descansar dicha estatua, única del monumento, se subordinará, en forma, dimensiones y detalles, á la misma.—Lo que tengo el gusto de participar á V. para los efectos convenientes.—Dios guarde á V. muchos años.—Palma 12 Di-

(*) Asistieron los Sres. D. Manuel Guasp, Alcalde-Presidente; D. José M. Quadrado, (en representación de la Causa Pía Luliana.)—M. I. Sr. D. Sebastián Gili, Canónigo, (representante del Cabildo Catedral.)—D. Antonio Vaquer, (de la Comisión de Obras del Ayuntamiento.)—D. Sebastián Ballester y D. José Barceló, Concejales.—y D. Bartolomé Ferrá, (en representación de la Sociedad Arqueológica Luliana.)

ciembre de 1889.—El Presidente.—M. Guasp.—P. A. de la C. E.—El Srío. B. FERRÁ »

D

«He recibido el atento oficio que, con fecha 10 del corriente se dignó V. mandarme, participándome el acuerdo tomado por la Comisión Ejecutiva del monumento á R. Lulio, de que es V. digno Presidente, para que me encargue de la estatua de dicho personage.—Mucho les agradezco la distinción con que me honran, nombrándome para ejecutar una obra de tanta importancia, suplicándole encarecidamente haga presente á los demás señores de la Comisión, lo muy agradecido que les quedo por distinción tan señalada, pues, no solo acepto con gusto sino que prometo emplear todas mis fuerzas con el fin de conseguir un resultado satisfactorio, y dejar complacidos á los Sres. que se han dignado honrarme con su confianza.—Dios guarde á V. muchos años.—Madrid 22 de Diciembre de 1889.—JUAN SAMSÓ.—Sr. Presidente de la Comisión ejecutiva del Monumento á R. Lulio.»

Por la copia
BARTOLOMÉ FERRÁ

(Continuarán.)

DIETARI AXUT

y en salsa

Lectors, aquí me teniu altre pich; l'any 1899 m'ha tornat treure á ròllo. El meu *afi i*, en aquesta secció d'el "Mallorca," es molt humil: fer de *ranxer*, á sò de *trompeta* ò de *cuera*.

Día 1.º del any.—Arriba á ses nostres oreyes que á molts de pobles de Mallorca *fan tarres* al nostre "Mallorca" perquè no'l reben puntualment. Altre queixa: alguns suscritós mos han dit que lo reben retrassat y á voltes sensa faixa. Menos mal; però axò prova que algú lo vol llegí sensa estahí suscrit. y axò son figures d'altre sostre.

—¡Cartés, Cartés; á voltros y ais *gorreros* vos cantarém sa lletania ben clara, si seguia fent oreyes de consul!

Día 2.—Un diari local doná sa noticia de que'l jovent d'una *Societat R creativa* ha pensat obri una suscripció per á fer *acadèmies* de ball, ademés de ses de *rúbri-a* (cada dis-sapte) tots els diumenjes. Y... ¡viva la regeneració social! ¡Llastima que'ls *repatriats* no tegan humor per á ballá un rigodón! ¡Bons estám per un ballet, cuant tothom balla de capoll!

Día 3.—S'Ajuntament acordá que sa *Capella de Manacor* cantí sa missa d'en *Víctoria*, á la Seu, el dia de Sant Sebastiá. Beníssim.

—A sa Pobla s'hi ha comès un robo de 1 000 pessetes. ¡No hi ha vessa!

—S'*huracán* ha fet molta trenca. No mos ne faltava altra.

—Dihuen, noltros no hu creim, que á moltes viles *se juga á los prohibidos*. Total *pareyes* y á la *treintauna*, ¡ves! ¿Y á Ciutat? Aquí no s'hi juga may... á *pareyes*.

Día 4.—A Inca s'ha comès un infanticidi.

—Corren veus de que el *Carlos V.* vendrá á guardarmós... dels inglesos. Sant pensament... ¡inglesos has dit?

—La *Correspondencia* parla de *males olors* en es carré d'en Pizá. ¡Dóna! ¿ha trobat cap carrer que no pudi?

Día 5.—Arribaren forsa de repatriats. ¿Y en Sagasta? Ja está bo d'es *ccstipat*. Un telegrama diu que te tanta gana y axò no te res de particulá: es politichs lliberals se manjarían es llevant. En Sagasta no deu saber q'un repatriat d'els venguts avuy, de seguida que ha arribat, s'ha confessat, y després l'han viaticat y extremunciat. Deu vulga que éll també se confessi y qu'el combreguin y que l'extremuncihin, cuant sia hora. Amen.

Día 6.—Els metjes que ha *interviat* el nostre *reporter* dihuen que hi ha forsa de *dengue*. ¡No'n sortirém!

—Se feren els *reys* per molts de pobles. Hey hagué de tot: bo y dolent.—A una señora que se pasetjava p'es camí de

Ronda, devora sa Porta d'es Camp, un bergantell li ensivel'á una pedrada á n'es cap, fenli perdre es quirielyson. Coses de atlots y... ordonances municipals. Això derrer: lletra morta.

—Els municipals tancaren uns galins dins els Caputxins perque miulaven fort per dins es carré. ¡Psi! están en es mes de Jané.

Dia 7.—Han arribat més repatriats: tots 'an es mateix cantet; duen fam, poca roba y pochs dol-berets. ¡Cosos de la guerra!

—Ha mort un nin de Son Morlá á qui son germanet, jugatetjant amb una pistola, lo ferí de mala manera. Al cel lo vejám. Els pares deurien de tení present que "qui juga ab cañetes s'esposa á fer: é tayets"

Dia 8.—Un gate anglés, doná fondo dins es nostro port, de nit, sense demaná entrada. Axò ha causat estrañesa.

—Un quidam feu tala d'una oveya, á Xorigo; la guardia civil l'aglapí.

—Dos individuos sortiren desafiats d'un cafeti de sa Calatrava y cuant foren á sa Creu de sa Porta d'es Camp hubo la primera sangre. S'arma escollida fou una botella. Axò de pegarsé ab botella y de fer l'adoració de la creu en tal forma, es fi de sigle.... profá. Si haguessin sortits de ses Coranl'Horres..., s'haurien provat á veure qui passava més parts de rosari.

Dia 9.—Qui no va á Barcelona no es homo de bulla: cinch pessetes en 1.ª y tres en 2.ª, es prèu... tirat, dins el Puerto Mahón. ¡Ala, á la vela! aquesta borina es un pas mes dins el mar de la regeneració social.

—¡¡Vaja una noticia!! un ca.. ha mós . se . gat á un atlot.

—La prensa se queixa de qu'es Portitaxl put.... Tantes me'n digan...; també put sa política y.... no obstant ningú li fa es baldeo.

Dia 10.—Se sab que á Andraig una guardeta d'endiots passá d'un corral á saltre; que á Pollensa un homo va doná un ceu á un vehinat; y que á Santa Maria un valent estirá es cambuix á una fembra. ¡Borrasques del temps!

Dia 11.—Temps revoltós: vent, fret, calabruix, aygo y neu.

—Han arribat onze repatriats; vuit d'ells han ingressat á l'Hospital.

—Dihuen que á Binissalem, en es lloch conegut pe'sa Garriga, hey han trobat un homo mort. (a. c. l. v.)

—A Inca s'hi ha comés un robo de diners, safrá y sobresades.

Dia 12.—A les dotze de la nit s'ha mogut un cap de vent huracanat fins á las sis del mati. El temps fa provatures per á fer neu; però... fa lo d'es Govern: no se resol á sa crísis.

—Se tracte de establí una societat de Gimnástica á l'estil de ses que s'usen per Alemania. Está vist: s'alemán está en boga.

Dia 13.—Sa Diputació demana als rétgidors de l'Ajuntament de Palma sa friolera de 25.000 pessetes que dita Corporació li deu. ¡Xuja Mariano!

—Molts de mestres d'escòla vihuen retrassats de... paga. Sempre lo meteix: per retratá sa fam, solen pintá un mestre d'escòla. Y... ¡viva la ilus'riación del pueblo!

—Arriban tretze repatriats.

Dia 14.—Arriban 150 repatriats, ananthi á rebreerlós ses Autoridats, sa Junta de Pr t'cció y molta gernació

—S'escolá de la parroquia de Felanitx pegá un batut d'una escala, a la Sacristia, y n'ha mort. Sia al Cel.

Dia 15.—Mos ha vengut de fora-Mallorca una compañía de ilusionistas. No hi feya falta, perque aquí... casi tot-hom viu de ilusions.

BIELÍ.

ADVERTENCIA

Aquest número extraordinari se vendrá á 15 cèntims de pesseta cada ecsemplar, mentres n'hi hagi disponibles.

Mos obliga á n'aquest augment la falta d'ingressos de suscripcions atrassades de l'any passat. Si MALLORCA experimenta un augment de suscripció, seguirá donant números dobles, amb estampes Els seus amigs ja heu saben: que li ajudin y no se perdrá per

LA REDACCIÓ.

Imprenta de Umbert y Mir.—1899.

¡¡ATENCIÓ!! Tot industrial ò botigué que vulga despatxá molt, no té més que anunciá sa seua mercancia *damunt* aquest setmanari y aviat y ab pochs doblés veurá realizat el séu *ideal*.

Ab so ben entès, que no hi ha cap necessitat de perde temps ni de buidarse sa tudossa redactant els anuncis. D'això noltros meteixos mos n'encarregarém, procurant ferho de modo y manera que sia com que posá òli á un llum.

Es prèu.... baratò ferm; y á n'els suscriptors casi de balde.

Això sí; per evitá rahons y aná clas se deurá pagá per adelantat.

¡No hi pensavem! Anirán devant els qui tengan tancada sa botiga diumenges y festes.

GLOSA Y PROSA

D' EN BARTOMEU FERRÁ

Primer aplech—RELLIGIOSES, prèu 0'75 ptas.

Segón » —COSES NOSTRES » 0'75 »

Tercer » —FLORS Y FULLES » 0'75 »

En preparació BROTOS D' ORTIGA y ENDOLADES.
Del meteix autor

MEMORIA sobre el Concepto del Cementerio católico con un apéndice sobre los cementerios de Palma y el plano colorido del Ensanche aprobado por el Ayuntamiento de esta ciudad en 31 Enero de 1890.—Una peseta.

EL PAN DE LOS POBRES

REVISTA CATÓLICA

Sale á luz el día 13 de cada mes; consta cada número de 48 págs esmeradamente impresas, siendo el precio de suscripción

UNA PESETA AL AÑO

Corresponsales en las Baleares: UMBERT Y MIR, Cadena de Cort, núm. 11.

MALLORCA

REVISTA DOMINICAL BILINGÜE

Este semanario tiene por objeto difundir lectura sana en forma amena y al alcance de todas las inteligencias.

Se reparte los sábados, y contiene ordinariamente cuatro páginas de texto; pero cuando los recursos lo permiten, publica números de á och páginas, suplementos ó aumenta la tirada y en este caso el exceso

Se distribuye gratuitamente

Se sufragan los gastos por medio de suscripciones desde
25 cénts. de peseta mensuales en adelante

Por 25 cénts. se sirve semanalmente un ejemplar, por 50 cénts. cinco, por una peseta diez, y así sucesivamente.

Por consiguiente, á prorrato entre cinco personas, sólo cuesta la suscripción

10 CÉTS. DE PESETA AL MES

Interesant.—Hi ha qui te venal es tom primé (1.ª época) del setmanari L'IGNORANCIA.—A s'imprenta de MALLORCA DOMINICAL en donarán rahó.